

Vrouwen en pensioen

Hoe zit het met je pensioen?

Dat is niet iets waar je zo gauw bij stilstaat. Toch is het belangrijk dat wel te doen. Ga voor jezelf na op welk pensioen je straks recht hebt.

Hoe onafhankelijk ben jij?

Veel vrouwen zijn voor een deel afhankelijk van het inkomen van hun partner. Heb je er wel eens aan gedacht welk inkomen er voor jou is als je partner er niet meer is? Dat is goed om te weten. Dit boekje helpt je daarbij op weg.

www.pensioenkijker.nl

Inleiding

In Nederland is het pensioen voor mannen en voor vrouwen hetzelfde. Toch is er dit aparte boekje over vrouwen en pensioen.

Dit boekje is gemaakt omdat de loopbaan van veel vrouwen er anders uitziet dan de loopbaan van mannen. Dat betekent dat ook het pensioen anders is.

De volgende onderwerpen komen aan de orde:

Welk inkomen krijg ik als ik met pensioen ga?	3
Welk inkomen krijg ik als mijn partner doodgaat?	6
Op welk pensioen heb ik recht na scheiding?	11
Hoe zit het als ik in deeltijd werk?	13
Hoe gaat het met mijn pensioen als ik verlof opneem?	14
Ik heb vroeger geen pensioen opgebouwd. Is daar nog iets aan te doen?	15

Welk inkomen krijg ik als ik met pensioen ga?

Als je met pensioen gaat, krijg je AOW van de overheid en pensioen uit je werk.

Pensioen van de overheid: een AOW-uitkering

Iedereen die 65 jaar is, krijgt AOW. Hoe hoog de AOW-uitkering is, hangt af van je gezinssituatie en van het aantal jaren dat je in Nederland hebt gewoond.

Als je een aantal jaren in het buitenland hebt gewoond of later in Nederland bent komen wonen, krijg je meestal geen volledige AOW. Wil je precies weten hoe dat zit kijk dan op de site van de Sociale Verzekeringsbank: **www.svb.nl**.

Hoe hoog is de AOW-uitkering?

Als je altijd in Nederland hebt gewoond, krijg je een volledige AOW. Maar de AOW is niet voor iedereen hetzelfde. Er zijn drie verschillende uitkeringen.

1. Een uitkering voor als je alleen woont
2. Een uitkering voor als je samenwoont
3. Een uitkering voor als je geen partner hebt, maar er wel kinderen bij je wonen.

Wil je weten hoe hoog de AOW-uitkering is? Kijk op de site van Pensioenkijsker.nl: **www.pensioenkijsker.nl** of op de site van de Sociale Verzekeringsbank: **www.svb.nl**.

Welke AOW-uitkering krijg ik als mijn partner jonger is dan 65 jaar?

Je moet wel even goed uitkijken als je partner jonger is dan 65 jaar. Veel mensen gaan ervan uit dat je dan samen een hoge AOW (twee keer de uitkering voor samenwonenden) krijgt. Maar dat is niet zo. Als je partner nog geen 65 is, krijg jij alleen AOW. Je partner krijgt dan nog niets. En omdat je samenwoont, krijg jij de AOW voor een samenwonende.

Wel kun je, als je partner nog geen 65 jaar is, een toeslag krijgen op je AOW. Deze toeslag krijg je alleen als je AOW ingaat vóór 1 januari 2015.

De hoogte van de toeslag hangt af van hoeveel je partner verdient. Hoe meer je partner verdient, hoe lager de toeslag is die je krijgt. Wil je meer weten over de toeslag op je AOW? Kijk dan op de site van de Sociale Verzekeringsbank: www.svb.nl.

Voorbeeld 1

Jaap en Els zijn getrouwd. Jaap verdient € 35.000, Els heeft geen inkomen. In 2010 wordt Jaap 65 en gaat met pensioen. Het jaarlijkse pensioen van zijn werkgever bedraagt € 7.000 bruto. Jaap krijgt een AOW-uitkering met een volledige toeslag. Per jaar is dat zo'n € 16.800. Zijn totale pensioen is dus € 23.800 bruto per jaar. Op het moment dat Els 65 wordt, krijgt Jaap geen toeslag meer op de AOW, maar krijgt Els haar eigen AOW.

Voorbeeld 2

Dick en Marieke zijn getrouwd. Dick verdient € 35.000, Marieke € 15.000. In 2010 wordt Dick 65 en gaat met pensioen. Het pensioen van zijn werkgever bedraagt € 12.000. Dick krijgt de AOW voor een samenwonende. Dat is per jaar zo'n € 8.400. Zijn totale pensioen bedraagt dus € 20.400 bruto per jaar. Hij krijgt geen toeslag, omdat het inkomen van Marieke daarvoor te hoog is.

Voorbeeld 3

Henk en Susanne wonen samen. Henk verdient € 38.000, Susanne heeft geen inkomen. In 2016 wordt Henk 65 en gaat met pensioen, Susanne is op dat moment 60 jaar. Het pensioen van zijn werkgever bedraagt € 14.000. Daarnaast krijgt Henk een AOW van zo'n € 8.400. Het totale inkomen van het stel (€ 22.400 bruto per jaar) wordt dus behoorlijk lager. Dat wordt pas vijf jaar later beter, vanaf het moment dat Susanne 65 is en haar AOW krijgt.

Pensioen uit je werk

Als je werkt, bouw je meestal ook pensioen op. Ieder jaar krijg je van je pensioenuitvoerder (pensioenfonds of verzekeraar) een opgave van het pensioen dat je al bij elkaar gespaard hebt en van het pensioen dat je nog bij elkaar kunt sparen als je door blijft werken tot je pensioendatum.

Je krijgt meestal niet over je hele salaris pensioen. Omdat je al AOW krijgt, telt niet je hele salaris mee.

Voorbeeld

Josine Aarts verdient € 30.000. In haar pensioenregeling telt, omdat je al AOW krijgt, € 15.000 niet mee. Er blijft dus € 15.000 over. Jaarlijks bouwt Josine daarvan 2% pensioen op. Na dertig jaar heeft Josine dus 60% pensioen opgebouwd. Dat is € 9.000 bruto per jaar.

Als je meerdere banen hebt gehad, heb je meestal ook meerdere stukjes pensioen bij elkaar gespaard. Als je van baan bent veranderd, heb je telkens een opgave gekregen van het pensioen dat je hebt gespaard. Vaak wordt dat stukje pensioen geïndexeerd zodat de koopkracht ervan hetzelfde blijft. De meeste pensioenuitvoerders laten je eens in de vijf jaar weten wat de hoogte is van je oude stukje pensioen. Krijg je zo'n opgave niet? Meld je dan bij je vorige pensioenuitvoerder. Dan word jij ook regelmatig op de hoogte gehouden van de hoogte van het pensioen uit je vorige baan.

De bedragen die op de pensioenopgave staan zijn bruto jaarbedragen. Het pensioen wordt meestal maandelijks uitgekeerd. De pensioenuitvoerder houdt op je pensioen de belasting in.

Welk inkomen krijg ik als mijn partner doodgaat?

Als je partner doodgaat, kun je recht hebben op een uitkering van de overheid. Daarnaast kun je recht hebben op een partnerpensioen uit de pensioenregeling van je partner. Hetzelfde geldt natuurlijk voor je partner als jij doodgaat.

Uitkering van de overheid: een Anw-uitkering

Je kunt onder bepaalde voorwaarden na de dood van je partner een Anw-uitkering krijgen van de overheid.

Je krijgt die uitkering als je jonger bent dan 65 jaar én:

- een kind verzorgt dat jonger is dan 18 jaar of
- voor meer dan 45% arbeidsongeschikt bent of
- bent geboren vóór 1 januari 1950.

Wil je weten hoe hoog de uitkering is, kijk dan op de site van de Sociale Verzekeringsbank:

www.svb.nl.

Let wel op:

Als je echter zelf meer verdient dan zo'n € 2.000 per maand, krijg je geen uitkering.

Als jij één of meer kinderen verzorgt, krijgt je in ieder geval een uitkering: de halfwezen-uitkering. Deze uitkering is niet afhankelijk van je inkomen. Het maakt dus niet uit hoeveel je verdient. Wil je weten hoe hoog de halfwezenuitkering is? Kijk dan op de site van de Sociale Verzekeringsbank: **www.svb.nl**.

Uitkering uit de pensioenregeling van je partner: het partnerpensioen

De meeste pensioenregelingen hebben een partnerpensioen en een wezenpensioen. Als je zeker wilt weten of dat ook voor jou geldt, moet je even het pensioenreglement van je partner erop naslaan of op zijn of haar pensioenoverzicht kijken.

Let wel goed op als je ongetrouwd samenwoont

In dat geval is er namelijk niet in alle pensioenregelingen een partnerpensioen geregeld voor de partner. Of moet het partnerschap aan bepaalde voorwaarden voldoen, voordat je als partner in aanmerking komt voor partnerpensioen. Als het niet duidelijk is, zorg dan dat je partner even navraagt bij de pensioenuitvoerder hoe dit precies is geregeld.

Hoogte van het partnerpensioen

In de meeste pensioenregelingen zijn het partnerpensioen en het wezenpensioen afgeleid van je ouderdomspensioen. Dat wil zeggen: van het ouderdomspensioen dat jij in je huidige pensioenregeling bij elkaar kunt sparen als je tot de pensioendatum in dienst blijft.

En van het ouderdomspensioen dat jouw partner bij elkaar kan sparen als je partner tot de pensioendatum in dienst blijft.

Het partnerpensioen is daar meestal 70% van en het wezenpensioen 14%. Dat klinkt best goed, maar houd er rekening mee dat er bij de bepaling van het ouderdomspensioen vanuit wordt gegaan dat je ook nog AOW krijgt. Daarom telt niet je hele salaris mee voor het pensioen. Dat werkt dus door in het partnerpensioen en wezenpensioen.

Voorbeeld

Dirk Meijer verdient € 35.000. In zijn pensioenregeling telt € 18.000 niet mee omdat er de AOW is. Hij bouwt jaarlijks 1,75% pensioen op over het restant van zijn salaris (€ 17.000).

In de pensioenregeling kan Dirk in totaal 35 jaar pensioen opbouwen.

Zijn bereikbare ouderdomspensioen bedraagt € 10.421 ($35 * 1,75% * € 17.000$).

Het partnerpensioen bedraagt 70% hiervan: € 7.295 bruto per jaar.

Het partnerpensioen in dit voorbeeld is niet erg hoog. Misschien krijgt de partner van Dirk na zijn overlijden een nabestaandenuitkering van de overheid op grond van de Anw. Die uitkering stopt echter als het jongste kind 18 jaar is. Dan kan het inkomen voor de partner dus echt te laag zijn.

Sommige pensioenregelingen kennen naast het gewone partnerpensioen ook nog een tijdelijk partnerpensioen (of Anw-hiaatpensioen) om het gemis aan Anw te compenseren. Raadpleeg hiervoor het pensioenreglement of vraag het na bij je pensioenuitvoerder (pensioenfonds of verzekeraar).

Partnerpensioen uit eerdere banen

Als je partner andere banen heeft gehad, zijn er meestal ook andere pensioenregelingen.

Dat kan gevolgen hebben voor het partnerpensioen dat voor jou geregeld is.

Er zijn twee soorten partnerpensioen.

Soort 1: een partnerpensioen waarbij je geld spaart.

Soort 2: een partnerpensioen als verzekering.

Als er een partnerpensioen is waarbij je geld spaart (soort 1), blijft dit geld staan als er van baan wordt veranderd. Hieruit kan een partnerpensioen worden betaald.

Als er een partnerpensioen is als verzekering (soort 2), dan is er geen geld gespaard. Als je ophoudt met je baan, heb je uit die baan geen partnerpensioen meer. Dat kan betekenen dat er te weinig partnerpensioen is na een verandering van baan.

Voorbeeld

José Veldhuis (42) heeft een pensioenregeling. Op haar pensioenoverzicht staat dat zij € 15.000 aan ouderdomspensioen kan bereiken. Het partnerpensioen bedraagt € 10.500 (70% van € 15.000). Het partnerpensioen is een verzekering (soort 2).

José krijgt een andere baan. Zij houdt recht op het deel van het ouderdomspensioen dat al is opgebouwd. Het partnerpensioen vervalt. Als José dood gaat, krijgt haar partner geen partnerpensioen uit haar oude baan.

Je kunt bij een verandering van baan wel voorkomen dat er te weinig partnerpensioen is. Dat kan door een stuk van het ouderdomspensioen om te zetten in partnerpensioen. Het ouderdomspensioen wordt daardoor wel lager, maar daarvoor in de plaats komt het partnerpensioen.

Voorbeeld

Peter Dekkers werkt bij een bedrijf met een pensioenregeling. Op zijn 43e krijgt Peter een andere baan. Hij heeft dan € 8.000 aan ouderdomspensioen opgebouwd en voor het partnerpensioen is er een verzekering (soort 2). Het partnerpensioen vervalt bij ontslag. In zijn nieuwe baan gaat Peter € 38.000 verdienen. In de nieuwe pensioenregeling kan Peter tot zijn 65e nog € 9.500 aan pensioen opbouwen. Het partnerpensioen is € 6.650 (70% van € 9.500). Dit is al het partnerpensioen dat er is omdat er geen partnerpensioen meer is uit de oude pensioenregeling.

Peter ruilt bij zijn ontslag een deel van het ouderdomspensioen in voor partnerpensioen. In de pensioenregeling is bepaald dat het ouderdomspensioen door deze ruil 17% lager wordt. Peter had tot ontslag € 8.000 ouderdomspensioen opgebouwd. Dit wordt met 17% verlaagd tot € 6.640. Het partnerpensioen bedraagt hier 70% van en komt uit op € 4.648 bruto per jaar.

Let goed op bij ruil van pensioen

Als je partner een pensioenregeling heeft waarin het partnerpensioen wordt gespaard (soort 1), dan krijgt je partner op de pensioendatum de keuze om dat partnerpensioen om te ruilen in een hoger ouderdomspensioen. Als je partner dat doet, is er geen partnerpensioen als je partner na zijn pensionering doodgaat.

Je partner mag het partnerpensioen niet zomaar omruilen. Daarvoor is toestemming nodig van de andere partner. Let dus goed op als je instemt met de ruil. Als je goed van je eigen inkomen kunt rondkomen is het geen probleem. Maar als je voor een deel afhankelijk bent van het inkomen van je partner, doe je er beter aan niet in te stemmen met de ruil.

Kijk of je genoeg partnerpensioen krijgt

- Kijk of je een uitkering van de overheid krijgt en tot wanneer
- Kijk of je in aanmerking komt voor partnerpensioen uit de pensioenregeling van je partner
- Kijk of er nog recht is op partnerpensioen uit vroegere banen van je partner
- Kijk of het verstandig is dat je partner bij ontslag een deel van het ouderdomspensioen omruilt in partnerpensioen
- Stem niet zomaar in met het omruilen van partnerpensioen in ouderdomspensioen

Op welk pensioen heb ik recht na scheiding?

Je staat er misschien niet meteen bij stil, maar een scheiding heeft gevolgen voor je pensioen en voor het pensioen van je ex. Scheiden betekent dat je zaken moet verdelen. Ook het pensioen. Dat kan behoorlijke financiële gevolgen hebben.

Heb ik na een scheiding recht op het ouderdomspensioen van mijn ex?

Het antwoord is ja.

Na een scheiding heb jij recht op een deel van het ouderdomspensioen van je ex.

Maar... je ex heeft ook recht op een deel van jouw ouderdomspensioen.

De ex-echtgenoot krijgt bij een scheiding de helft van het ouderdomspensioen dat de andere echtgenoot tijdens het huwelijk heeft opgebouwd. Als het huwelijk lang heeft geduurd, krijgt de ex-echtgenoot dus meer ouderdomspensioen van de ander, dan bij een huwelijk van korte duur.

Het ouderdomspensioen waar je als ex na een scheiding recht op hebt, wordt rechtstreeks door de pensioenuitvoerder (het pensioenfonds of de verzekeraar) aan jou betaald. Daarvoor is wel nodig dat de scheiding op tijd, dat betekent binnen 2 jaar na de scheiding, door jou is gemeld bij de pensioenuitvoerder. Voor die melding gebruik je het formulier 'Mededeling van scheiding in verband met de verdeling van ouderdomspensioen'. Het formulier kun je bij de meeste advocaten, notarissen en pensioenuitvoerders krijgen of downloaden via de site van postbus 51: **www.postbus51.nl**.

De verdeling van het pensioen loopt anders als je al vóór 1 mei 1995 bent gescheiden. Ook kunnen jullie in je huwelijkse voorwaarden, partnerschapsvoorwaarden of in het echtscheidingsconvenant andere afspraken hebben gemaakt.

Wil je meer weten over de verdeling van het ouderdomspensioen? Download dan de brochure over echtscheiding van de site van Pensioenkijker.nl: **www.pensioenkijker.nl**.

Heb ik na een scheiding recht op het partnerpensioen van mijn ex?

Ja, je kunt na scheiding recht houden op het partnerpensioen van je ex.

Het partnerpensioen waarop je na een scheiding recht kunt houden, heet het bijzonder partnerpensioen.

Let op!

Het kan zijn dat je bij scheiding recht hebt op bijzonder partnerpensioen.

Maar dat is niet altijd zo. In een aantal pensioenregelingen wordt er niet voor het partnerpensioen gespaard, maar is er een verzekering (soort 2). Dan vervalt dit partnerpensioen bij een echtscheiding. Als ex krijg je dan geen aanspraak op bijzonder partnerpensioen. Daar moet je goed op letten. Zeker in de situatie dat je alimentatie krijgt van je ex. Die alimentatie stopt als je ex overlijdt. Als er dan ook geen partnerpensioen is, kun je in financiële problemen komen. Je kunt dat voorkomen door bij de scheiding een alimentatieverzekering af te sluiten.

Wil je meer weten over de verdeling van het partnerpensioen? Download dan de brochure over echtscheiding van de site van Pensioenkiijker.nl: www.pensioenkiijker.nl.

Waarop moet je letten bij een scheiding?

- Ga na op welk deel van het ouderdompensioen van je ex jij recht houdt
- Ga na welk deel van jouw ouderdompensioen je moet afstaan aan je ex
- Zorg dat de scheiding tijdig gemeld wordt aan de pensioenuitvoerder
- Ga na of je recht houdt op bijzonder partnerpensioen
- Als dat niet het geval is, kijk dan of het verstandig is een alimentatieverzekering af te sluiten.

Hoe zit het als ik in deeltijd werk?

Pensioenopbouw

Als je in deeltijd werkt, bouw je ook pensioen op. Vroeger kwam het wel voor dat je als deeltijdwerker geen pensioen opbouwde. Je vindt meer informatie in het hoofdstuk 'Ik heb vroeger bij mijn werk geen pensioen opgebouwd. Is daar nog iets aan te doen?'

Je bouwt als deeltijdwerker dus gewoon pensioen op. Als je voor de helft gaat werken, bouw je ook voor de helft pensioen op.

Financieel afhankelijk

Als je in deeltijd werkt, verdien je minder dan als je in voltijd werkt. Dat betekent vaak dat je voor een deel afhankelijk bent van het inkomen van je partner. Dat hoeft geen probleem te zijn, maar je moet er wel bij stilstaan hoe jouw financiële positie is als je partner er, om wat voor reden dan ook, niet meer is.

Ga je in deeltijd werken:

- Kijk natuurlijk naar je eigen pensioen, maar
- Kijk ook hoe het partnerpensioen voor jou geregeld is voor het geval je partner doodgaat
- En kijk ook naar de pensioengevolgen bij echtscheiding.

Hoe gaat het met mijn pensioen als ik verlof opneem?

De opbouw van je ouderdomspensioen

Er is geen algemene regel hoe het verder gaat met je ouderdomspensioen als je verlof opneemt. Het is dus beslist verstandig om eens na te lezen in het pensioenreglement of er iets geregeld is. Of vraag na bij je werkgever of je pensioenuitvoerder (pensioenfonds of verzekeraar) hoe het zit met je pensioenopbouw in de verlofperiode.

Als de pensioenopbouw gewoon doorloopt, vraag dan even na bij je werkgever of pensioenuitvoerder of dat jou geld kost.

Het partnerpensioen

Wettelijk is geregeld dat het partnerpensioen gewoon in stand blijft als je onbetaald verlof opneemt. Dat is tenminste zo als je verlofperiode niet langer duurt dan 18 maanden. Vraag wel even na bij je werkgever of pensioenuitvoerder of dat jou geld kost.

Ik heb vroeger bij mijn werk geen pensioen opgebouwd. Is daar nog iets aan te doen?

Vroeger kwam het veel voor dat vrouwen niet mee mochten doen aan de pensioenregeling. Of het kwam voor dat deeltijdwerkers (en dat zijn meestal vrouwen) niet mee mochten doen aan de pensioenregeling. Dat is echter niet meer toegestaan.

Als jij niet mee mocht doen aan de pensioenregeling, kun je soms toch nog pensioen krijgen. Bij veel pensioenuitvoerders is het verleden 'gerepareerd'. Dan hebben vrouwen toch nog pensioen gekregen over die periode. Dat is echter niet altijd het geval.

Als je vroeger geen pensioen hebt opgebouwd en daarna ook niets meer over je pensioen gehoord hebt, is het verstandig om bij je vroegere werkgever te informeren hoe het zit met het pensioen. Ook kun je dat navragen bij de pensioenuitvoerder (pensioenfonds of verzekeraar) van je vroegere werkgever.

Het is niet zeker dat je op die manier alsnog wat pensioen kunt krijgen uit je vorige werk, maar het is wel het proberen waard.

Als je oude werkgever of de pensioenuitvoerder van je vroegere werkgever je niet wil helpen, kan het verstandig zijn om navraag te doen bij de Commissie Gelijke Behandeling. De Commissie is op werkdagen bereikbaar tussen 14.00 en 16.00 uur op nummer 030 8883888. Ook kun je de Commissie bereiken via info@cgb.nl.

Wil je meer weten over pensioen?

- Op www.pensioen kijker.nl vind je algemene informatie over pensioen

In deze brochure doen wij een boekje open over vrouwen en pensioen. Op de site van Pensioen kijker.nl kun je ook brochures vinden over andere onderwerpen.

In de serie: “Boekje open over . . . . .” zijn al verschenen:

- Boekje open over je AOW
- Boekje open over het partnerpensioen
- Boekje open over je eerste baan en pensioen
- Boekje open over andere baan, ander pensioen
- Boekje open over eigen zaak en pensioen
- Boekje open over echtscheidingen
- Boekje open over het besturen van een pensioenfonds
- Boekje open over de deelnemersraad

Er komen nog boekjes bij. Als er nieuwe boekjes verschenen zijn, kun je deze vinden op de site van Pensioen kijker.nl.

Aan de Stichting Pensioen kijker.nl nemen de volgende organisaties deel: CNV, CNV Jongeren, Consumentenbond, CSO, E-Quality, FNV, FNV Vrouwenbond, MHP, MKB-Nederland, NBVA, Nibud, Ombudsman Pensioenen, Sociale Verzekeringsbank, SPO Pensioenopleidingen, Stichting de Ombudsman, Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen, Unie van Beroepspensioenfondsen, Verbond van Verzekeraars, Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen en VNO-NCW.

De Stichting Pensioen kijker.nl zorgt dat Nederlanders gaan nadenken over pensioen. Ook maken we pensioen begrijpelijker. Daarnaast geven we objectieve informatie over pensioen.

Tekst: Schols & de Lange
Vormgeving: Porter Novelli
©Pensioen kijker.nl 2008